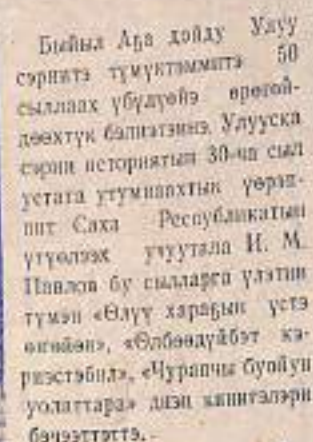

Улауустаабы үөрэх управлениета.

Т. Карлашевский фототп.

Бийнги хайналпыт корреспондент улуус дьаһалтатын
дһээ көрсөн, дьахтар проблемаларыгар уонна демогра-
фической политикаҕа отделын начальнигы В. Д. ПИИИ-
ГИНАНЫ көрсөн кэпсэтинэ сырытта уонна бийнал рес-
публикатаары дьахталлар сьестэрэ туруорбут сорууттара
нан сибээстэни үүнэ сылга туох быһаччы үлэлэри мь-
түл быһааһахтары тунуан кэпсиритэр көрдөстө.

—Түгэснэи туһанаи, хаймат аабазчыларын үүнэр сажа сыйыиан илгигиих эбэрлэлиииин! Бийиги өтдөлбыйт кэлэр сыйга ордун кыаимат дьиз кэргэниэр балаһыан- кыалларын тупсарыыга, «Тиэргэи» тускулбугутун олоххо кил- лэрингэ салгым үлэлиэр быһаарыиах. Ону тэҥэ ити программа хас биирдии тэлгийбэ, бөһүөлэктэ киирээрин ситиһэр бааралаахыт. Ол миниттэи нэһилиэнньэлээх нуу- нур санитарнай туруктарыгар, көбөрдүүгэ, ырааһырды- га бэлэммэ ууруллуоҕа. Бөһүөлэктэри тупсабай ко- рүүснөөх буолууларыгар нэһиликтэрдээҕи дьаһалтаар дьиз кэргэи, дьахтар проблемаларыгар специалистарын кытта быһаан быһымтыиан иккэ сибээстээхтик үлэ- лээхтээхпит.

Көшн аймах нэрэ ажара улуус бары дьахталларын,
күндү дүүгүлэри, ийэлэри, эбэлэри сылаас сыһыан, кы-
һамчы, ытыктабыл мэлдьи арыаалаатын!

рахсан үллэр үйүнгэр, сэллэр сааһыгар уу кэлбит үр-
рүүлээх сураадыг истэн, оёотун көтөхкүтүнэн Эбэтин
кыталытар кириэн туран, улуу тумуллар кылбаарыччы
көрбүтүрүттэн үлөү-көтөл

Ону снэрдээхтнх бэлнтээхннх Улуу Кыайыы 50 сн
лыгар ананммыт үрүн туулах мнмхатарбыт өссө тэгүд
багарэттнлэр, өрөгөдүн үрдэттнлэр.

Чураалчы үтүөлөх-өнгөлөх даямун умкубат. Кийинтер таазаанкарыгар сүтүрүлэр, оморбут үтүөлэриниза кэпч туттар. Быһыа сааһнаары иһыһын, иуус устар мыйга Чураалчы сириттэн-уотуттан бастакинан Саха Республикатын пароднай суруйазчытыан аатын илбыт фронтовик Насидий Сергеевич Соловьев—Волот Боотур төрөөбүтэ 80 сылын Хатыллы маһыһыгар бэлэстэһинчэ буолла.

Үгүс үтэс салдарар. Бийли Чурапчы чулуу дьонго билдэр-көстөр ситиһиннэллэлэр. Ол курдук, Россия үтүөлүкх учуутала Егор Дмитриевич Макаров энолгояда саха педагогтарыттан бастакынан педагогический наука кандидатин ээтин-суолун ылыт диссертациятын ситиһиннэлэхтик көмүскөтө. Чурапчы улууһугар албас сымлаах оту мичин уочин от сизмэттин харайын технологиятын биир бастакынан баһылаалыт «Мичиһаһайн» таһаарыстыба механизатор бригадатынр Дмитрий Ноев Саха Республикаһын үтүб Государтвенная бирзин-Ятин лауреатынан буолла!

1996 сны Чуралча улууһа, «тэргэ дмхэ, нин тутуурдаах, өттүк харалаах көрүстэ. Ол курдук, «Тэргэ» тускул бийирэнэ, толорулууга сыйа-байаа жиһэн эрэрэ үөрдэр. Хайы-үйэрэ «Мин бөлүөлөгүм—мин «жн тутуугу» дин бэртээхэй конкурстар тэрээни-үтүк нэһилээктэрини ыттыланылар. Дьон-сэргэ «н-дьабаан тарихыга, аһа-үөлү дэлэтинтэ дьон-х хардылары оҕортоон эрэлэр. «Байылыг-Тооһоо ыаллар» дин тил-өс ыһилэр буолла. Ити барыта сакх дьонун ологу оҕостукер улуу дьобурдара үлүктэн ээрэн ырылхайдык көрдөрөр.

Саха сирингэр националнай култура төрдүттэн көтөллүктө Чурапчыга эмиз уларыйылары киллэрдэ. Ол курдук, Чурапчы орто оскуолатын базатыгар үлүүс-тааы гимназия, аһылыка, кээнир-уһуур кэсипэлэниэ.

Күндү-бир дойдудаахтарын, Чурагчы улуунун олохтоохторо! Биздир кэмигэр муну кандидаттурабын айыбыт быйбардааччыларга не сүрэхтэн махтанабын. Эниги айыбулгүтүнэй сохону таһаарар былаас үрдүкү органыгар республикабыт боломуочуйалаах бэрэстэбинтэһэ буоллум.

Куоластааһымыа кыттыбыт бары бымбардааччыларга
бэйиһэ. Депутат бэйиһытыан мун эһиги нэтирээски-
Хайыт... кыалларым барытын оҕоруом, тэрэ-
тисэ... кыттыбыт туһугар бэйэни харыстаммак-
кыттыбыт туһугар бэйэни харыстаммак-
кыттыбыт туһугар бэйэни харыстаммак-
кыттыбыт туһугар бэйэни харыстаммак-

Элний барыгын үүнэр саяа эмлынэн итгитик
элнийбин, дьолу-сөрүлү, үтө доруубуяны, этээтэ
бааранын!

Истинг ытыктабылы кытта Зоя КОРНИЛОВА.

История таһаарыбыт токурутуулара чөлүгөр түһэрилээн эрэр кыһылларга Чурапчыга ладана билиинэ диктатинга сөхкө дикта. 30-с сыллар ортолорутар, бассабыккааһын өрөгөйдөөн туулардыа, Чурапчыгаа таһара диктатин куупаллара сууларымыллытара. Ол саха бугуһуну киктөөнэ млаастардыын чөлүгөр түһэриллээ. Олорон кэлбит историнбыт биһр аар-бача пазматинныга биллэтин диктатин ладарын үһүсүр.

Слох хайаа даа күн хажынаааах өртүн тутуунар, сай-
дар. Дьон-сэргэ социалай болуурустары башаарыны
суулуутар турууна. Байыт обществобыт иэрийах обще-
ствода кубулуйбут эбэтэр кубулуйар куттала, үөрөх-
төөктөр этээлэринин, арыгылааһынга сымтар. Бу со-
циалай олоххут төрдүн айтыратар нээдэнтөн хайдах
башааннаахха сөбүй дьэи болууруоһу бастакынан Му-
гудай нэһилиэгинтэн «Саха» дьин арыгыны испэттэр,
сирдээх майгыны тутуулааччылар тэрийбит общество-
ларын чилиэннэрэ сөрүлөөбүттара. Киинлэр респуб-
ликада кэрэхсээр хамсааһына таһаардылар. Бу обще-
ствода тирээрэн, илин эгэр улуустарын арыгыны
киинтэн эмсэрээлээбит дьонун чөлөрүтөр түһэрэстэ
үлөлөөр реабилитационнай киини Мугудайга олохтоод
аһар туһунан Саха Республикацията правительствоһи
лааһала Юрий Кайдышев илин баттаһыныаах таһыста.
Ити буолар дьон-сэргэ бейэтик тэрийэр дьовурун ла-
ккастааһыны үтүөкэниэх холобура.

Дьон-сэргэ түмүүдээх, айыл-дэмнээх буоларга уонна майгы-сигили үтүмнээхтик сайдарыгар дьулуһар. Төһөлөөх үтүө айдабуллээх дьону элбээтин кыһалара нөһүлүктөрүннэ даҕаны, улуусту киинигэр даҕаны буолуталаан аастылар! Олортон быйыл 70 сыл устатаах-туоратылар бииргэ олорон унаар күөх буоь-

1995 сэл түмүктөөэри арай турлагына культура управленнигына ячалангыта А. Н. АММОСОВАТТАН бу байан эгер сылга уауус культурулай олобун балиа түтэн иэринтэн кылгастык көлөниригэр көрдөстүбүт.

—Бастатан туран, Улуу Кыяйы 50 сылыннан ийги-
лэктэргэ көчөнэлэринин, түөлбөлөрүнүн араас өрүттүүх
дьаһылдар ытылышчылар,—диэтэ онуоха Анастасия
Николаевна—Республиканызгы конкурстарга, фестивал-
ларга доорур, кыях өлүнүн кыткыныбыт. Холобур, хо-
руот уран тарбахтаахтарын көрүүгө Степан Дмитриевич
Деляковский «Бастын көмүс ууһа» аатын ылаа, бри-
льяннанан медалынан наҕараадылаамыта. Агданаа Ба-
рашкова «Дээрэстээн-95» конкурски Гран-при хаһаай
катынан брөлбүтэ, бу олох арийах хонуктаадыта бил-

либтнээн, Хатылтан Дмитрий Попов салайар «Табын» рок-бөлөг Новосибирскайга шатахуунаар фестивалга кыттар чигэтэмнэтэ биһигийн үөрдэр. Оттон Дирингнээн народнай хор, Чипанарага сана тэрэллэбит эрдэон хордара улууска усина киин тас өртүгэр биллэркөстөр үлэлтэх коллективтар ахсааннарын хягаталлар. Муудайдаагы «Көлүкчээн» обо үнүүтүн народнай ансамбл «Как прекрасен этот мир» дивн республикатаабы фестивал лауреатынаа буолла. Бу курдук, биридэлээн талааннаах дьоммут, коллективтарбит биһагы сийлаагы ситиһилэрин элбэг ааттыалы түнөөххөс.

Түүнчлэн, үүнээр 1996 оныг ахуй-мал, урлагийн салбаруудад түбүктээх үзэлсанаагаар өссө - үрдүк сэтгэлийн хамт, Сагаа Дылаан баярадийн нэгдсэн наставрийн эвэршүүлэх ба дагуулна.

Интервьюлар

Сэрвёюлар

түгэлтн икки сүл аалтынар кирбинтигэр арылх боп
ка эппиэттиригэр көрдөстүм.
ор Федотович, Хатылы бааһынайдыра ааһан эрэр
хайдах-туох түмүктээтилер?
алаабынлаа, Чураачы курдук кураайы улууска ик-
ниги сүл үүнүүлээх, уулаах-хаардаах буолла.
оттоот, сүөнүтүн аһын иигэр, тотоойутук кыста-
лаһна кыһалда суох. Тус бэйэбит хаһааһиметыбаһы-
20-чэ ынахтаахпыт, биир оччо сыгылаахпыт. Он-
у буолан кыттыһан, аймагынан үлэһибит. Сала-
һыт быраатым Николай Федотович, мин уонна
һит чилиэһирибит. Быйыл сайын сөп буолар 40-
һы оту бэлэмнээтибит. Кэлэр сүл үүнүүтэ да он-
һыт буолуо суоһар эрэлтээхпит. Үчүгэй сыһы-
һы аларын эрэ оттоотубут. Кыһаннахха, хотууру-
һыри оттоотоххо, сүл таһсары хааччыһаахпыт
һыһыбын. Үтөө дымлар эргийһиһэр, бааһынайдылар
һы биллэр-көстөр тирэх буолулар. Ол мэлдьэ

дүүс бааһынайынан баран, сымгы ахсаан өртүөнэй
ахсаан, кулун иттиллибэт буолла дииллэр. Эи, сым-
гы, сэмдэг маньаха хайдаһый?

Иин барыллаан аарымыбынан, көрү-билэ да сырыт-
а, дымалабмайга 80-90 бырыһыан курдук. Сымгы,
уу иттиллэр. Урут да кыра көбүрөөһүн баар буола-
бытын да тутталлара ханна барыай. Хайһаһыс-
баларынан ырыттаһха, 3 атыыр үөрдээх биэр хайһа-
һыба баар, атыттар биһирдин-иккилин үөрдээхтэр.
Иһаһайга сымгыны иттиэххэ сөн бөгө буоллаҕа. То-
һуу-уһуу эһиэ билээлэр. Сымгыга, ынаһха да итэ

Саяа чыныгы «Бичик» киингэ издательствота бипр
Музыкамент, Дирингнээби уһууаан музыкальной сала-
маттаа Вадим ПЕТРОВ—АЙЫЛ «Сир астар» дигэн
музыка алаах киингэтин 4 тыһ. экзеплярынан ба-
рааһаа тыйарта.

[illegible]

Лалын хэлээр итгэж буй хүмүүсийн тоо ихсэхийг зорьж байгаа нь үндэсний нэгдлийн үүрэг юм.

ΧΑΠΤΑΡΙΟ

...хүмүүнлэг туулан,
...хүмүүнлэг хариуцал,
...хүмүүнлэг буулт,
...хүмүүнлэг амартай!

Атты кызым курдук
Атты кызым кызым,
Атты кызым курдук
Атты кызым кызым

...араман-күндүзүң
...араман-күндүзүң
...араман-күндүзүң

ДЬЭДЬЭН

Былзаар сиргэ, курунгга,
Солоохунгга, халдыаба
Ово аймагы үөрдэн
Өлгөнүк үүмүт дэдьэн.

Дыргыл сытгаах дээдэ.
Одо барыта таптыр.
Минийгэни, кэрэни
«Дьэдьэн курдук», — дии
ваттыр

Сибээкитэ сиздэрэй,
Бэйэтэ миннигэсчэй,
Эн дьэдьэнни бараарый,
Сайын бэлээн ылаарый!

Сэтгэн бэрэн бородууксуялалах өртүн хаалбараллара
чуолхай. Бийнл сэлгыта онуук үүгэйгэ суох кыстык, ол
күрдүүк. Сылгы кыралдан ирэн эрэр. Ол эрэри бу кэ-
лин хаар түһэн эрээр өрүхүлтэ буолуон сөл.

—Кэлэр хайнамистибииний сэлгэ тугу күүтээн, туох уларыттыг буолуон багараары?

—Туттарымлыбыт бороодуксууа иһин тутатына аах-
сар механизм толкуйдаанара уонна сүөһү тобогүһүн ах-
саанынан көмө үч-харчы көрдүлэрэ буоллар. Булар үлэ-
ни-хамниһы олуе аахтыытлар. Холобур, бийиги быһыла
28 тонна үүтү, 2 тонна эти туттардыбыт. Үүтү баллэти
да мы өлөрөбүт. Туттараттар. Эти туттардыттарга утары
пахсына суодуттан. Дьон инах этии хото туттардылар,
убайа, сылга этэ тоннорудан сытара баар суол. Чурап-
чынан, куоратынан утары аахсынга бааһыһылар бай-
лэрэ атыылыа сатымаллар, миистэрэ эт-үүт комбината
баарын үрдүһүн. Оттон сүөһү тобогүһүн көмө өгөһүл-
лэр түбөлүктүгүр өрө итэриһэ үөскээн, сүөһү-ас абыл-
лэргэ барыа этэ.

Тус бэйэм бааһиһайһынан барары адьыс сэрбэһини, Ити эппиктэрини олоххо киирээлэри буоллар, өссө үчүгэй, тирэхтээх буолуох этэ. Атына бэйэбитигэр, хаһаайыттарга, тутулууктаах.

Калезица С. СМЕРНИКОВА

САГА ДЬЫЛ ЧИЭНГЭР

Дюкуускайга боксада спорт мастира Иван Кураев бирийнхүр республикатаады турнир буолан ааста. Оппо бизе хамаанда кыттыны иллэ. Биһиги улууспут түһүн Чакыр орто оскулатын үөрээбиччилэрэ көмүскэттилэр итинэнэ 28 кг ийэллэхиннаахтарга Сергей Макаров, 32 кг Дима Соловьев, 34 кг Вася Макаров чөмпүүннаатылар. Ону тәһинан Дима Кураевтар дьлэ көргөттөрө олохтообут анал бирийстөрүн иллэ, оттон Вася «Турнир бастыг боксера» бирийнхүн баллытаны.

Афанасий СОЛОВЬЕВ, тренер.

Ероп МАРКОВ

ААТ АҢЫТТАН АРАҢЫАҢЫН!

(Отуокай)

Оһуо-оһуо оһуокай,
Эһиэ-эһиэ эһиэкэй,
Албын-көлдүүн арыялаах
Арыгылыыр астарбыт
Алдырхайбын туһунан
Ахтан, ананан астахха,
Обо, орто дьоннорго
Оройдотон туйадахха,
Эдэр-эмник эртэртэргэ
Сөртөгөхтээн эттэххэ,
Атын омук адалбыт
Абылаһаах астарын,
Алыс наһаа бараммыт,
Аһаахтыы сылдырбыт
Алдьатыллаах буолаарай?
Туспа омук оргуппут
Умсулданнаах утабын
Тууһугуран тураммыт
Уулаахайдаан тахсарбыт
Умсарыллаах буолаарай?
Сүүлүк дьон сүүрдүбүт

Сүтхүннээх уутугар
Сүтүүрэн, бэрнэн
Сөгүлээхтин оонһауурбут
Сүүтэриилээх буоларай
Сарданалаах санаабыт
Сарбылларын санаабыт,
Өлүөр дьукайөр өйбүт
Өһүллүүбүн өйдүүбүн.
Илээт, дээллик аһын
Эккирэтэн истэххэ,
Иһэллэрэ куттарбыт
Кэлэһинэрэ, сэгэрдээр,
Салгынникыра куттарбыт
Салыйааба, атастаар,
Буордууруга куттарбыт
Буомуруога, дороттоор.
Эһиэ-эһиэ эһиэкэй,
Итириктиир эһиниһи
Өһүө-өһүө өһүөкэй,
Арытылыр арахтыһи

П. М. Решетников аатынан Чурапчытаагы **народный театр** сикха бастагы суруйлаачыларымтан бирдэстэрин И. Д. Неустроев тарабыт 100 сылыгар алаан суруйлаачы «Түстэйбит» деген комедиятын көрөөчүлэргэ таһаарда. Спектаклы эдэр режиссер Иван Бушков туруорда. Оруолларга театр артистара Гаврил Попов, Валерий Герасимов, Иннокентий Кондратьев, Надежда Заболоцкая толорууларын бийирэи көрдүбүт.

Снимок: спектры тан-
синалар.
Т. Кархашевская фотота.

Т. Кархашенский фотота.

Т. Кархашенский фотота.

Т. Кархашенский фотота.

X X X

Цурапчы сэлэнньэтнээһи «Кэскидэ» уһууһан
коллективна

Қарғана, оғалар

三三三

X X X

ЗАКАЗ № 156.

 $\frac{1}{2}$

A vintage, sepia-toned photograph of Santa Claus smiling, surrounded by pine branches and ornaments. The photo is mounted on a page with a small label in the top right corner that reads "JAN 30 1911".

Николай БАРАШКОВ—1971 с. төрүүл. Мэс тартуулах спортын мастер, Алард нэлэлнээр олон улсын түрүүл. Багшдай Манчвары XIV спартакиадагыг суолпар, хамаададлан II, Күүстэх Деситкн бариньгэр I, Салсврин 1995 с. чемпионатыг II нэгжэлдэх.

Рис курулпатын. 1 жылга 8 тн, солж. (жууаа 40 тн, солж.). Аалдырышыг: Чурапчы сэл. Красныяныкы уул. 6 №-рэ, Тел. 21-182, 21-231.

Ододоро, кийингтэрэ, күтүөттэрэ, сэмнэрэ,
хос ситинэрэ.

—Таадыра Никифор Николаевич албутуун
бололутар, кийинттеригер, кутууттеригер, сизин
ринер, хос сизинеригер Егоронтер, Кондратьевтер,
Мандаронтер.

Автор суругар отиллэ
сизга редакция позициятыр
мэлкы сөп түбүлүр буолбатах.
Сурукка ыйыллар чактылар
кырдымтаахтарыгар эл
питиини автор тус ба-
сугор.